

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 16Co/210/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6117202561
Dátum vydania rozhodnutia: 01. 08. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Štefan Baláž
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2019:6117202561.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Štefana Baláža a členov senátu JUDr. Ivce Hanuskovej a JUDr. Alexandra Mojša v spore žalobcu Mgr. C. Y., nar. XX. XX. XXXX, trvale bytom XXX XX L. L., J. XX, zastúpeného JUDr. Petrom Petrikom, advokátom, 974 01 Banská Bystrica, Komenského 14419/18D, proti žalovanej R. republike, v mene ktorej koná D. prokuratúra R. republiky, so sídlom XXX XX L., Y. 2, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 10C/8/2017 zo dňa 27. 02. 2018, takto

rozhodol:

I. Rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým okresný súd žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi škodu v súdom určenej výške a lehote, ďalej, v ktorom uložil žalovanej povinnosti nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu s príslušenstvom a vo výroku o náhrade trov konania potvrdzuje.

II. Rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým okresný súd žalobu v časti úrokov z omeškania z náhrady škody zamietol, zostáva nedotknutý.

III. Žalovaný je povinný nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v celom rozsahu, o výške ktorej bude rozhodnuté v samostatnom rozhodnutí po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom okresný súd uložil žalovanej povinnosť nahradiť žalobcovi škodu v sume 4.400,- € s príslušenstvom, ako aj nemajetkovú ujmu v sume 7.700,- € s príslušenstvom v súdom určenej lehote, žalobu v časti úrokov z omeškania z náhrady škody v sume 4.400,- € za obdobie od 08. 11. 2015 do 31. 05. 2016 zamietol a rozhodol o tom, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania od žalovanej. Okresný súd mal v konaní preukázanú pasívnu vecnú legitimáciu Generálnej prokuratúry SR. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobcom uplatnené nároky odôvodňuje negatívnym zásahom spôsobeným trestným stíhaním, ktoré skončilo právoplatným oslobodzujúcim rozsudkom. Ak bol žalobca spod obžaloby oslobodený, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že obžalovaný čin nespáchal a trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej trestným stíhaním sa v takom prípade posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ktorým bolo v súdnej veci uznesenie Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Banskej Bystrici, odboru kriminálnej polície O.: S.-X/X-VYS-BB-XXXX zo dňa XX. XX. XXXX. Súd mal za to, že oslobodzujúci rozsudok súdu v trestnom konaní má nesporne rovnaké dôsledky, ako prípadné zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Súd v dôvodoch rozhodnutia poukázal na to, že účelnosť obhajoby žalobcu podčiarkuje jeho oslobodenie spod obžaloby, úhradu trov obhajoby dňa 07. 11. 2015 žalobca dokázal faktúrou i vkladovým lístkom, náhradu skutočnej škody si uplatnil vo výške zmluvne dohodnutej odmeny, ktorú uhradil, súd žalobcovi nepriznal úrok z omeškania za celé žiadané obdobie odo dňa nasledujúceho po úhrade trov (od 08. 11.

2015), ale až od 01. 06. 2016, t. j. po dni nasledujúcom po uplynutí 6-mesačnej lehoty na uspokojenie nároku žalobcu po Žiadosti o predbežné prerokovanie nároku zo dňa 30.11. 2015.

2. Pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy súd vychádzal z presvedčenia (podloženého logikou veci i dokazovaním vykonaným najmä výsluchom žalobcu a svedkov, o pravdivosti výpovedí ktorých súd nemá dôvod pochybovať), že trestné stíhanie žalobcu negatívne zasiahlo do jeho osobnostných práv, spoločenského života i života študenta pripravujúceho sa na štátnu záverečnú skúšku na budúce povolanie. Žalobca bol v mladom veku v strese a neistote pod hrozbou vysokého nepodmienečného trestu odňatia slobody, trestné stíhanie narušilo jeho dobré meno, v očiach spoločnosti dostal sa do spoločenskej izolácie. Permanentný stres z trestného stíhania negatívne poznamenal jeho zdravotný stav, a preto podľa názoru okresného súdu žalobca má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, lebo iné satisfakčné prostriedky (oslobodenie spod obžaloby) nie sú postačujúcim zadosťučinením vzhľadom na spôsobenú ujmu. Uplatnenú výšku náhrady nemajetkovej ujmy súd považoval za primeranú okolnostiam prípadu, i zásahu do osobnostných práv žalobcu. Rovnako aj v tomto prípade súd priznal žalovanému aj úrok z omeškania, ako v prípade náhrady skutočnej škody, odo dňa nasledujúceho po dni, v ktorom uplynula 6-mesačná lehota po podaní žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody až do zaplatenia.

3. O nároku na náhradu trov konania (pred súdom prvej inštancie) okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP podľa zásady úspechu v konaní s tým, že o jej výške rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia samostatným uznesením (§ 262 ods. 2 CSP).

4. Okresný súd vec právne posúdil podľa článku 46 ods. 3, článku 19 ods. 2, článku 51 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej podľa § 1 písm. a/, § 3 ods. 1 písm. a/, ods. 2, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, § 16 ods. 4, § 17 ods. 1 až 4, § 18 ods. 1, 3 prvá veta zák. č. 514/2003 Z. z. (zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov).

5. Proti rozsudku okresného súdu podal v zákonnej 15-dňovej lehote (§ 362 ods. 1 veta prvá CSP) podala odvolanie žalovaná. Tvrdila, že uznesenie vyšetrovateľa, ako i uznesenie prokurátora boli zákonné i dôvodné, boli splnené všetky podmienky na vznesenie obvinenia, takže žaloba o náhradu škody je nedôvodná. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu SR pod sp. zn. II ÚS 163/2013-50 zo dňa 13. 11. 2013, ktoré konštatuje tú skutočnosť, že pokiaľ boli splnené všetky zákonné podmienky pre vydanie takéhoto uznesenia, ktoré nebolo neskôr zrušené, toto nemožno bez ďalšieho považovať za nezákonné. Uznesenie o vznesení obvinenia v tomto prípade nezakladalo inštitút povinnej obhajoby, navrhovateľ sa sám rozhodol využiť svoje právo a zvoliť si obhajcu. Z uvedeného dôvodu považuje nárok na náhradu škody a na náhradu trov zvoleného obhajcu za neopodstatnený. Skutočnosť, o ktorých svedkovia na hlavnom pojednávaní vypovedali, boli len väčšinou všeobecné tvrdenia bez uvedenia miesta, osoby a spôsobu, ako bol poškodený týmto konaním. Jednalo sa o osoby, s ktorými mal navrhovateľ dlhoročné známosti a nebol vypočutý ani jeden nestranný svedok, ako napr. starosta. Žiadal, aby odvolací súd rozhodol podľa § 390 CSP sám a žalobu zamietol.

6. Žalobca v písomnom vyjadrení k odvolaniu tvrdil, že uznesenie o vznesení obvinenia voči nemu nebolo zákonné, nakoľko okrem iného nereflektovalo na okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu uvedené v ust. § 24 a nasl. Trestného zákona. Pokiaľ by bol vyšetrovateľ PZ vyhodnotil všetky okolnosti prípadu, nemohol byť dostatočne odôvodnený záver, že žalobca je podozrivý zo spáchania trestného činu. Síce dané rozhodnutie nebolo zrušené, ale v konečnom dôsledku bol spod obžaloby oslobodený. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo/15/2009 a sp. zn. 3Cdo/194/2010. Poukázal na to, že rozhodovanie súdov podľa zák. č. 58/1969 Zb. (poznámka odvolacieho súdu - v súčasnosti § 504/2013 Z. z.) sa ustálilo na názore, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol oslobodený spod obžaloby oslobodený, má zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia (R 35/1991). Na to nadviazal záver, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších zákonných predpokladov podľa § 1 až 4 zák. č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Rovnaký význam, ako zrušenie právoplatného uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť, má tiež zastavenie trestného stíhania, alebo oslobodenie spod obžaloby. Žalobca ďalej v odvolaní polemizoval so správnosťou záverov Ústavného súdu SR vysloveného v rozhodnutí II ÚS 163/2013-50 zo dňa 13. 11. 2013, pričom poukázal na dlhodobú konzistentnú judikatúru Najvyššieho súdu SR, ako aj iné rozhodnutie Ústavného súdu SR č. k. II ÚS

25/2011-33 zo dňa 24. 03. 2011, ktoré v plnej miere reflektuje na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu SR prezentovanú v uznesení sp. zn. 3MCdo/15/2009. Vo vzťahu k tvrdeniu o nedôvodnosti nároku na náhradu trov obhajoby zvoleného obhajcu žalobca uviedol, že žalovaný 1/ neuviedol žiadny konkrétny dôvod, prečo by žalobca okrem prípadu nutnej obhajoby nemal mať nárok na náhradu trov obhajcu. Súčasťou trov konania sú aj trovy právneho zastúpenia, ktoré zahŕňajú účelne vynaložené hotové výdavky a odmenu za zastupovanie, ktorá sa určí ako tarifná odmena advokáta. Ohľadom námietky týkajúcej sa nemajetkovej ujmy poukázal na povahu nemajetkovej ujmy, ktorá je daná vnútornými prežitkami človeka, objektívne sa dajú vnímať len jej vonkajšie prejavy, nakoľko ju nie je možné merať, ani vážiť, či inak hodnotiť. O následkoch prežívania trestného stíhania, ktoré zapríčinili nemajetkovú ujmu, je možné produkovať len dôkazy o tom, ako sa správal, aká bola situácia, čo dosvedčili práve jeho najbližšie osoby. V zásade nemal dôvod zverovať sa o svojom útrapnom životnom období cudzím osobám, napr. starostovi. Je zrejmé, že to, čo on prežíval, vnímali jeho najbližšie osoby, teda svedkovia, ktorí vypovedali pred súdom a ktorí boli poučení súdom o dôsledkoch krivej výpovede. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 01. 2015 sp. zn. 30Cdo/2965/2015, v ktorom sa konštatuje nasledujúci právny záver: „V konaní o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci sa vznik nemajetkovej ujmy nepreukazuje. V konaní sa obvykle iba zisťuje, či sú dané objektívne dôvody na to, aby sa konkrétna osoba mohla cítiť poškodenou. Treba pritom zvážiť najmä, či vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu by sa aj iná osoba v obdobnom postavení mohla cítiť dotknutou v zložkách tvoriacich vo svojom súhrne nemajetkovú sféru jednotlivca“. Rozsudok okresného súdu ako vecne správny navrhol potvrdiť.

7. Žalovaná v písomnom vyjadrení k vyjadreniu žalobcu uviedla, že žalobca vo svojom vyjadrení neuvádza také právne skutočnosti a závery, ktoré by mali za následok zmenu právneho názoru žalovaného. Žalobca sa vo svojom vyjadrení pridŕža právneho názoru a právnych faktov prezentovaných na pojednávaní, neuvádza pritom žiadne nové skutočnosti. V kontexte uvedeného sa žalovaná naďalej pridŕža všetkých svojich písomných a ústnych vyjadrení, uskutočnených v priebehu konania a zotrváva na dôvodoch podaného odvolania.

8. Žalobca v ďalšom písomnom vyjadrení nesúhlasil so stanoviskom žalovanej vyjadrenej v jej vyjadrení, tvrdil, že vyvracal všetky jednotlivé tvrdenia uvedené v odvolaní žalovanej, prezentoval právne názory, ktoré zodpovedajú jeho právnym názorom, resp. i názorom a právnym úvahám súdu prvej inštancie. Uviedol, že zotrváva na svojich písomných a ústnych vyjadreniach.

9. Krajský súd ako súd odvolací odvolanie prejednal viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP) bez nariadenia pojednávania na prejednanie odvolania (§ 385a ods. 1 CSP) a rozsudok okresného súdu ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.

10. Ako je uvedené vyššie, odvolací súd je viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania. Žalovaná spochybnila dôvodnosť žaloby o náhradu škody z dôvodu, že uznesenie vyšetrovateľa, ako aj uznesenie prokurátora, boli zákonné a dôvodné, lebo boli splnené všetky podmienky na vznesenie obvinenia a tieto uznesenia neboli neskôr zrušené. Ďalej namietal, že uznesenie o vznesení obvinenia nezakladalo inštitút povinnej obhajoby a navrhovateľ sa sám rozhodol využiť svoje právo a zvoliť si obhajcu. Z uvedeného titulu náhrada trov konania v konaní o náhradu škody je irelevantná a nárok navrhovateľa na náhradu trov zvoleného obhajcu je neopodstatnený. Ďalej namietal výpovede svedkov, ktoré považoval väčšinou len za všeobecné tvrdenia.

11. Odvolací súd sa nestotožňuje ani s jednou námietkou žalovanej. K tej skutočnosti, že uznesenie vyšetrovateľa o vznesení obvinenia nebolo neskôr zrušené, a preto ho nemožno bez ďalšieho považovať za nezákonné, odvolací súd uvádza, že ak došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby, treba s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal a že trestné stíhanie voči nemu nemalo byť začaté. Teda rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania. V tomto smere sa odvolací súd plne stotožňuje s právnym názorom okresného súdu vyslovenom v dôvodoch napadnutého rozsudku. V tomto smere je súdna prax jednoznačná a ustálená (viď napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7MCdo/27/2012, prípadne rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/167/2016 zo dňa 23. 07. 2018, v zmysle ktorého nárok na náhradu škody spôsobenej začatím a vedením trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením, je judikatúrou súdov považovaný za špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu podľa zák. č. 514/2003

Z. z., ktorý sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Základom podmienky vzniku tohto nároku ustanovuje § 6 ods. 1 spomínaného zákona, a to jednak tým, že stanovuje ako predpoklad na náhradu škody (mimo iného) vydanie nezákonného rozhodnutia a ďalej jeho zmenu alebo zrušenie pre nezákonnosť príslušným orgánom. Z právnej vety judikátu R 37/2014 vyplýva, že zmyslu a účelu § 6 ods. 1 veta prvá zák. č. 514/2003 Z. z. zodpovedá taká interpretácia tohto ustanovenia, v zmysle ktorej rovnaké dôsledky, ako zrušené nezákonné uznesenia o začatí trestného stíhania a o vznesení obvinenia, má tiež rozhodnutie o zastavení trestného stíhania vydaného z dôvodu, že sa nepotvrdil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným. Tento výklad považuje za ústavne konformný aj Ústavný súd SR (porovnaj na príklade nálezy sp. zn. II ÚS 25/2011 a I ÚS 320/2016). Z uvedeného je zrejmé, že ustálená súdna prax považuje nenaplnenie predpokladu o spáchaní trestného činu obvineným za nevyhnutnú podmienku pre vznik nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Táto podmienka je pritom splnená vždy, ak trestné stíhanie obvineného bolo zastavené z dôvodu, že skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, sa nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený.

12. Proti žalobcovi sa viedlo trestné konanie na základe uznesenia o vznesení obvinenia pod sp. zn. ČVS: ORP-2/2-VYS-BB-2014, ktoré bolo ukončené s návrhom na podanie obžaloby. Rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 24. 02. 2015 v trestnom konaní pod sp. zn. 2T/1/2015 bol spod obžaloby žalobca oslobodený, pretože skutok nie je trestným činom. Na základe toho okresný súd správne v napadnutom rozsudku skonštatoval, že základ uplatneného nároku žalobcu je daný, pretože je nesporné, že sú splnené § 3 ods. 1 písm. a/, § 5 ods. 1 a § 6 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z. z. (viď bod 21. napadnutého rozsudku).

13. Pokiaľ žalovaná namietala v odvolacom konaní, že uznesenie o vznesení obvinenia nezakladalo inštitút povinnej obhajoby, a preto žalobca nemá nárok na náhradu trov zvoleného obhajcu, odvolací súd uvádza, že sa v celom rozsahu stotožňuje s dôvodmi napadnutého rozsudku v tomto smere (viď bod 22. odôvodnenia napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie). Nárok na náhradu škody z dôvodu oslobodenia obvineného spod obžaloby zakladá nárok na náhradu škody bez ohľadu na to, či uznesenie o vznesení obvinenia zakladalo inštitút povinnej obhajoby, alebo nie. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením rozsudku okresného súdu aj ohľadom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy (body 23. a 24. napadnutého rozsudku), rozhodnutie okresného súdu v tomto smere vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu veci, rozsudok je dostatočne odôvodnený a okresný súd vec správne právne posúdil podľa príslušných ustanovení zák. č. 514/2003 Z. z. Odvolací súd preto rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil, okrem výroku, ktorým okresný súd sčasti žalobu zamietol (ohľadom úrokov z omeškania v sume 4.400,- € za obdobie od 08. 11. 2015 do 31. 05. 2016), nakoľko proti tomuto výroku rozsudku okresného súdu odvolanie nesmerovalo a rozsudok okresného súdu v tomto výroku nadobudol právoplatnosť.

14. Od rozhodnutia vo veci samej závisí aj rozhodnutie o náhrade trov konania. Okresný súd žalobcovi priznal právo na plnú náhradu trov konania od žalovanej správne podľa zásady plného úspechu v konaní (§ 255 ods. 1 CSP).

15. V odvolacom konaní bol v celom rozsahu úspešný žalobca, preto odvolací súd taktiež podľa ust. § 255 ods. 1 CSP priznal žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu s tým, že o ich výške sa rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia súd prvej inštancie samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

16. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.
Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).